

TAKARÍTÁS

A takarítás mozdulat. A súrolókefe ütemes mozgása, a törlőrongy durva betolakodása, amivel széttepi a pókháló örök rendjét, a megállapodott porszemek fényben táncoltatása, a zsírral, kosszal, léptekkel temetett padló fényes-üresre sikálása, a hangokat, képeket rejtő fal sterilizálása. Mozdulat, ami szét-töri a pillanatot, mozdulat, ami folyamatosan teremti és megszünteti önmagát. A mozdulat az élet, az élet pedig a tökéletlenség, mert tökéletes csak a mozdulatlan lehet — vagyis a halál. A fényképre rögzült arc tökéletes. Örök, mozdulatlan ténnyé vált. Klára a fényképpé, emlékké, álmokká vált tények közt takarít, amíg csak él. Nem tudja összekötni a folyamatos jelent, a változást és a múltat, a változtathatatlant. Így lesz halála megváltás, így lesz a heverőre hanyatló Zsuzsi élettelenül lehulló keze a tökéletes és végérvényes pillanat. Így lesz beteljesült szenvedés a padlóra bukó Jóska immár feloldhatatlan zokogása. Ő a magányra ítélt túlélő, ő az időben maradó, övé a mozdulásra, maradásra készítő tökéletes élet. Övé az elmozdulás kínja.

Nádas Péter drámája nekem az időről szól. Ahogyan minden igaz színpadi játék arról szól. Az elmozdulásról. Testek és hangok, mozdulatok és gesztusok találkoznak és elválnak a térben. Az élő színházban

találkozások sűrűsödnek. Találkozik a most és a majd, az álom és a tény, az egykor volt és a lehetett volna, a szándék és a történet.

Az egri Gárdonyi Géza Színháznak sikerül ezt az időt, ezeket a találkozásokat felmutatnia. *Elek Judit*, a rendező, pontosan elemzett és kidolgozott minden apró részletet. Ennek ellenére az előadás első részében néha akadnak zavaró, hamis hangok. A három színész fegyelméletten végzi a dolgát — de hiányzik belőlük az az élet-erő, amitől a mozgások túlságosan nyilvánvaló, kiszámított koreográfiája természetes jelenléthe csúszna át. Kissé monoton, ritmustalan lesz így a takarítás, a mozdulatok, megszólalások, nevetések olykor csináltta, mesterkeltté válnak. Bármilyen színpadi közlés akkor éri el a kívánt hatást, vagyis akkor jut el a nézőhöz, ha az „csak úgy” megtörténik. Ha azonban látom mögötte az ötletet, a rendezői, színészi szándékot, akkor ez utóbbi válik a közlés elsődleges jelentésévé. „Ha ezt a vödört itt jó erősen leteszem a padlóra, akkor a csattanás, a vödör fülének csörgése nagyon hatásos lesz” — gondolja a színész. Én viszont nem a vödört hallom meg, hanem a színész gondolatait. Szerencsére az előadás egészére nem ez jellemző. Ahogyan oldódnak a színészek,

úgy telik meg igazi feszültséggel, valósággal a színpad. És ekkor már magától értetődően csörren a vödör, koccannak a túllüggőny karikái, surrognak a meztelen talpak. Az író valódi fizikai cselekvésekbe ágyazza helyzeteit és elhangzó szövegeit. A falakat valóban le kell törölni, a padlót fel kell súrolni, szereplőink igazi ételt, italt fogyasztanak, a súlyos bútorok pedig igazi cipekedéssel kerülhetnek csak a helyükre. Ha a színész elfogadja ezt a helyzetet, ha nem akar mindenáron „játszani”, akkor mondatai ugyanolyan természetességgel hangzanak, mint a súrolókefe sercegése. (Ez a természetes egyszerűség jellemzi egyébként *Menczel Róbert* m. v. terét és *Szakács Györgyi* m. v. ruháit is.)

Berek Kati Klárája magányos és méltóságteljes. Monológjaiban talán túlságosan is az, ki-kiszakad a közös takarítás egységéből. Akkor igazán jó, amikor mer közönséges, durva és szánalmas lenni. A függönyökkel ékesített, parókájától megfosztott kései menyasszony eltorzult tekintete, kétségbeesett jajkiáltása, szűkülő, reménytelen menekülése az előadás legintenzívebb, legerősebb pillanata. A főiskoláról kilépve erőt próbáló feladatot kap *Román Judit*. Összességében megfelel a kihívásnak. A kezdeti — talán elfogódottságból, bizonyítani akarásból adódó — görcsös igyekezet, mellyel mindenáron a természetesség látzatát igyekszik megteremteni, később eltűnik, és a képeket már olyan otthonossággal akasztja vissza a falra, mintha ez a csitri, mégis érzéki Zsuzsi már évek óta ezen a színpadon, ebben a szobában lakna. *Epres Attila* alakítása azért jó, mert könnyed, kiskiús alkatahoz igazítja a figurát. Ezért lesz erős az a pillanat, amikor ez az ártatlanságát elveszíteni képtelen örök kamasz lelővi a lányt. Cselekedett, ténnyé teremtett, most már van egy emléké és egy üres szobája. Igaz, ott áll mellette egy fürdődresszes fiatal férfi (*Herédi Győző*), a falon lévő hatalmas képből lépett ki, testén az egykori folyó vize csillog. Törülközőt kér. Jóska törülközőt nyújtó mozdulatában ötvöződik realitás, emlék, álom és képzelet, már nem tudni, mi igaz és mi nem, múlt és jelen, reális és irreális a most gyönyörű pillanatában találkozik. Aztán a földre bukó fiúé marad a tökéletes mozdulat. És marad a sírás, a hiány, az üresség, a magány.

Bérczes László

Román Judit, Epres Attila, Berek Kati (Fotó: Mönich)

